

Nagrada „22. decembar“

Tradicionalna nagrada »22. decembar« za 1980. godinu, koja se dodeljuje za najbolja dela iz oblasti vojne teorije i veštine ratovanja, društvenih nauka, tehničkih nauka, medicinsko-bioloških nauka, pronalazaštva i za naročite uspehe u rukovođenju i komandovanju jedinicama oružanih snaga, svečano je uručena dvanaestorici pripadnika JNA. Nagrade su dobili:

— iz oblasti vojne teorije i veštine ratovanja, pukovnik doktor *Gojko Miljanić* za knjigu *Rukovođenje i komandovanje u oslobodilačkom ratu 1941—1945. godine*;

— iz oblasti društvenih nauka, general-pukovnik *Dane Petkovski* za knjigu *Neka razmatranja borbenog morala oružanih snaga*, diplomirani pravnik pukovnik *Miomir Lutovac* i doktor *Jovan Pavlica* za rad *Krivična zaštita oružanih snaga SFRJ*;

— iz oblasti tehničkih nauka, magistar potpukovnik *Velibor Jovanović* i diplomirani inženjer *Nenad Skenderija* za istraživački rad i realizaciju projekta *Ručni raketni bacač i rakete*;

— iz oblasti medicinsko-bioloških nauka, profesor doktor *Milorad Savićević* za naučnu studiju *Značaj promena na očnom dnu kod zatvoreničkih kraniocerebralnih povreda*;

— za pronalazaštvo i tehničko unapređenje, diplomirani inženjer *Milorad Lakićević* za rad *Teorijske postavke i praktična realizacija vazduhoplovnih širokospojnih, u odnosu na talase svesmer-nih malih antena* i diplomirani inženjer potpukovnik *Ivan Katalinić* za realizaciju zadatka pod nazivom *Sidrena nekontaktna mina*;

— za izvanredne rezultate u rukovođenju i komandovanju jedinicama general-major *Borivoje Petkov*, pukovnik *Zdravko Sere-tić* i pukovnik *Jože Berce*.

Visoka priznanja nagrađenima je na prigodnoj svečanosti u beogradskom Domu JNA predao 18. decembra 1980. godine načelnik Generalštaba JNA admiral Branko Mamula.

Kao vojni historičar dr Gojko Miljanić je napisao i javnosti prezentirao vrlo značajnu studiju o rukovođenju i komandovanju u NOR-u, prvu te vrste u našoj vojnoj publicistici. U četiri poglavlja knjige historiografski i stručno je obradio bitna pitanja rukovođenja i komandovanja u narodnooslobodilačkom ratu, a autentičnost i izvornost podataka su osnovne karakteristike dela. Pisac se, međutim, nije zadržao samo na faktografiji te značajne oblasti, već je pristupio naučnoj analizi bitnih elemenata rukovođenja i komandovanja.

»Problemskom obradom pojedinih pitanja autor je uspešno analizirao osnovna načela, specifičnosti i iskustva u rukovođenju i komandovanju u narodnooslobodilačkom ratu naroda i narodnosti Jugoslavije. Analizirao je rukovođenje na stratezijskom, operativnom i taktičkom nivou« — stoji između ostalog u obrazloženju žirija.

Nema sumnje da će delo biti od velike koristi starešinama oružanih snaga i drugima u teritorijalnoj odbrani u njihovom stručnom osposobljavanju na temelju bogatih iskustava iz našeg narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije. U tome i jest njegova praktična vrednost i na nju treba gledati, pre svega, s aspekta daljeg razvijanja i jačanja odbrambene sposobnosti naše zemlje.

Delo general-pukovnika Daneta Petkovskog takođe je vrlo značajno sa teorijskog i praktičnog stanovišta za borbeno osposobljavanje pripadnika oružanih snaga i drugih komponenata odbrane i društvene samozaštite. Delo je u stvari sinteza opštih teorijskih postavki i prakse razvoja i jačanja borbenog morala, a dijalektički odnos između naučnih i političkih rezultata posebno privlači pažnju. U obrazloženju žirija s tim u vezi se kaže:

»U ovoj knjizi autor daje na originalan način značajan prilog razmatranju suštine i smisla borbenog morala oružanih snaga uopšte, posebno naših oružanih snaga. Polazna osnova njegovog rada je iskustvo iz našeg narodnooslobodilačkog rata, Titova misao i praksa u izgradnji i razvoju Armije i vera u samoupravno socijalističko društvo, iz kojeg proističe moral naroda i Armije«.

Naučno delo iz oblasti društvenih nauka »Krivična zaštita oružanih snaga SFRJ« je prvo, dosad i jedino te vrste u našoj literaturi. U njemu su autori Lutovac i Pavlica naučno dokazali da politički stavovi u vezi sa odnosima u našim oružanim snagama i njihovom zaštitom, kao i normativna rešenja koja iz njih proizlaze,

dosledno slede koncepciju opštenarodne odbrane, da odgovaraju upravo toj koncepciji i da doprinose njenom realizovanju i daljem razvijanju.

Autori su pošli od marksističkih naučnih postavki, koristeći se i savremenim rezultatima ne samo krivičnog prava već i sociologije i srodnih naučnih disciplina. Na taj način su dublje i svestranije obradili problematiku krivično-pravne zaštite naših oružanih snaga u miru i ratu. Stoga je to trajno aktuelna tema, pa prema tome i stručno štivo, pre svega za izgradnju starešina JNA.

Realizacijom svog projekta »Ručni raketni bacač i rakete« magistar Jovanović i diplomirani inženjer Skenderija dali su novo oružje jugoslovenskim oružanim snagama, a time i značajan doprinos daljem jačanju opštenarodne odbrane. U obrazloženju žirija se stoga kaže:

»Autori su stvorili originalan, jugoslovenski koncept i priveli ga realizaciji, čime je omogućeno da se svaki građanin naše zemlje suprotstavi živoj sili i oklopu eventualnog agresora. Zbog jednostavnosti tog sredstva, kao i masovne proizvodnje, omogućena je relativno niska cena, što ovom rešenju daje poseban značaj«.

Doktorska disertacija Milorada Savićevića je kliničko-eksperimentalni rad u kojem je originalnom metodom potvrđeno postojanje cirkulacije između subarahnoidalnog prostora mozga i tog prostora u vidnom živcu, kao i protok tkivne tečnosti centripetalno od papile vidnog živca kroz vidni živac. Time je dao uverljive naučnomedicinske dokaze za objašnjenje nastanka mehanizma zastojnog edema papile, kao i objašnjenje za patološke promene na očnom dnu u znatno većoj meri kod intrakranijalnih krvavljenja nego kod kontuzije mozga. Svojim radom dr Savićević daje značajan doprinos na području ratne hirurgije, u lečenju ranjenih i obolelih boraca.

Rad diplomiranog inženjera Lakićevića u oblasti pronalazaštva čine nova teorijska i praktična rešenja na aviovezama, kojih, koliko je poznato, do sada nije bilo u svetu. Suština te inovacije je u sledećem: glomazni antenski uređaj sačinjen od žica ili cevi dugih tri i više metara gubio je mnogo energije, čak i više od 70 odsto, što je bilo stalan problem u vazduhoplovnom saobraćaju, pogotovo na frekvencijama ispod 100 MHz; novi sistem ima vertikalni radiator, visok samo 45 cm, i horizontalan od 35 cm, a gubitak snage u opsegu je samo do 30 odsto. Tom jednostavnom antenom rešen je aktuelni problem u održavanju radio-veza na avionima u vazduhu. Vrlo su značajne i uštede koje se tim rešenjem postižu.

Realizacijom zadatka pod nazivom »Sidrena nekontaktna mina«, inženjera Katalinića, omogućena je značajna rekonstrukcija i modernizacija postojećeg minskog fonda; zapravo je reč o podizanju na znatno viši stepen razvoja. Tom inovacijom je omogućeno uspešnije zaprečavanje naših obala, bez mogućnosti da protivnik izvrši razminiranje. O tom pronalasku se u obrazloženju kaže:

»Primenom novih rešenja i uvođenjem novih tehnologija stvorena je značajna prekretnica u razvoju našeg minskog naoružanja i otvoren put za razvoj i proizvodnju savremenijeg i efikasnijeg«.

Za vanredne uspehe u rukovođenju i komandovanju nagrade su pripale trojici starešina čije su jedinice ostvarile najbolje rezultate u obuci, moralno-političkom vaspitanju i disciplini. One su tokom prošle godine ostvarile najbolje rezultate, pre svega zahvaljujući svojim starešinama Petkovu, Seretiću i Berceu, koji su umešno njima rukovodili i komandovali. Tako su te jedinice postale uzor u našim oružanim snagama i podsticaj na još veća pregnuća svih jedinica i starešina Armije u jubilarnoj 40-godišnjici narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije.

B. M.